

UGentMemorie: universiteitsgeschiedenis op digitale leest

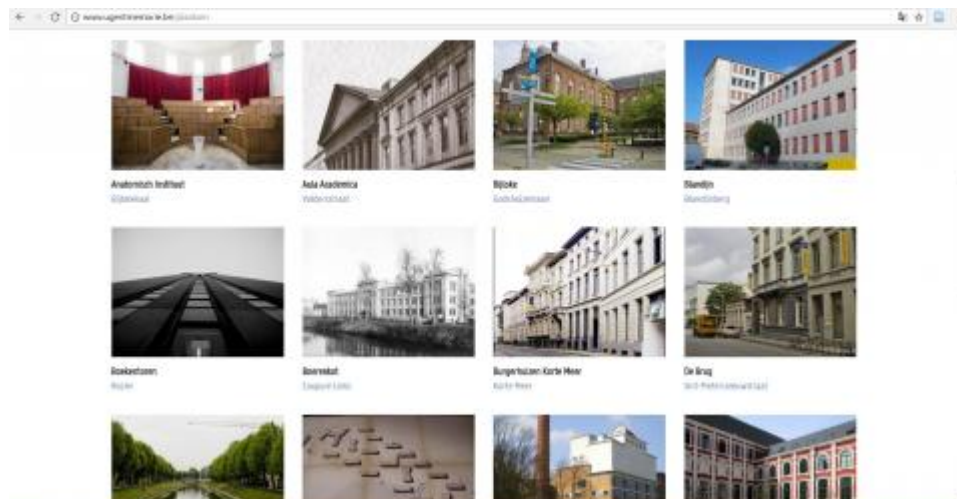
Liesbet Nys, KU Leuven¹

Met haar stormachtige rectorsverkiezingen haalde de Gentse universiteit dit jaar al uitvoerig de nationale pers. De media lustten duidelijk pap van de vetes en intriges die er leken op te wijzen dat de aloude spanning tussen katholieken en vrijmetselaars nog steeds intens voortleeft aan de in 1817 door Koning Willem I gestichte universiteit. Ongetwijfeld had de Gentse universiteit zich 2017, het jaar waarin zij haar tweehonderdjarig bestaan viert, minder woelig gedroomd en had zij de focus van de media veel liever in de eerste plaats op dat tweede eeuwfeest gezien. Lange tijd was immers al naarstig gewerkt aan de voorbereiding van het jubileumjaar. Een internationale roeiregatta, een Willem I-fietstocht, een historische overzichtstentoonstelling in het Gentse stadsmuseum STAM – het zijn maar enkele van de vele activiteiten die op het feestprogramma prijken. De rode draad van dit programma (met als motto *Durf her-denken*) vormt het maatschappelijk engagement van de universiteit. Historica Gita Deneckere bereidt daarover ook een jubileumboek voor (*Uit de ivoren toren. 200 jaar Universiteit Gent*, te verschijnen bij Academia Press in oktober 2017).

Dat een universiteit in haar verjaardag een gelegenheid ziet om met nieuwe (al dan niet kritische en/of luxueus uitgegeven) publicaties over haar verleden over de brug te komen, is uiteraard geen novum. Maar de Gentse universiteit besloot het deze keer niet bij een aantal nieuwe historische boeken (onder meer ook dat van Ruben Mantels, *Gent. Een geschiedenis van universiteit en stad 1817-1940*, in 2013 verschenen bij Mercatorfonds) te houden. Inspelend op de toenemende digitalisering van de samenleving en de groeiende aandacht voor publieksgeschiedenis lanceerde zij in 2010 al met het oog op haar nakende tweehonderdste verjaardag ook de website **UGentMemorie**.² Deze website wordt gepresenteerd als ‘een verzamelpplatform op de grens tussen geschiedenis, herinnering en erfgoed van de UGent’ en ook als ‘het virtuele geheugen van de universiteit’. Ze werd ontwikkeld door medewerkers van het Instituut voor Publieksgeschiedenis van de Gentse universiteit en heeft – aldus die medewerkers – als uitgangspunt ‘de impact van stad, maatschappij en wetenschap op de universiteit en vice versa’.

In vele tientallen lemma's over 'plaatsen' (zoals het Anatomisch Instituut op de Bijlokesite), 'personen' (zoals de gynaecoloog en hoogleraar Frans Daels) en 'gebeurtenissen' (zoals de oprichting van de Associatie Universiteit Gent in 2003) belicht UGentMemorie het verleden en het erfgoed van de Gentse universiteit.

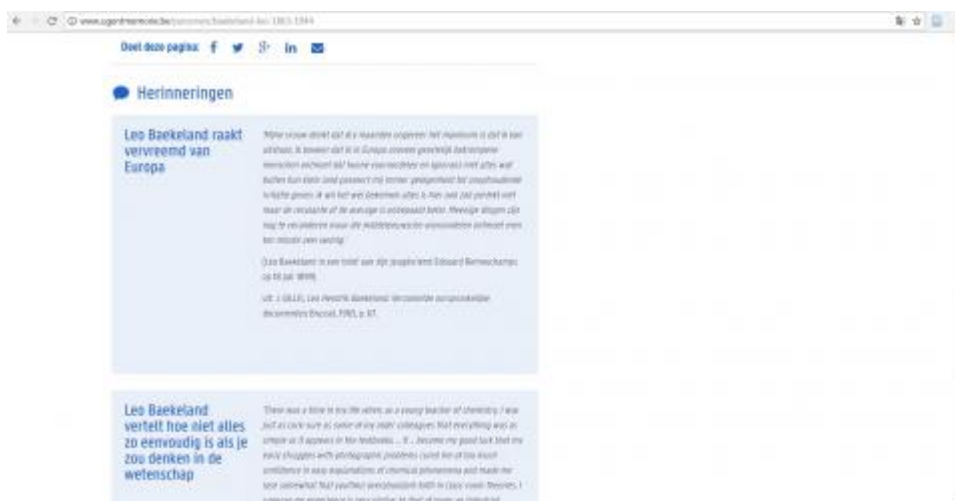

Verder bevat de website ook een hele reeks contextualiserende artikelen en thematische dossiers. Het allereerste dossier dat op de website werd geplaatst bijvoorbeeld, handelt over August Vermeylen en de vernederlandsing van de Gentse universiteit. UGentMemorie groeide immers uit een project over rector Vermeylen en zijn netwerken, dat werd opgezet naar aanleiding van het August Vermeylenjaar in 2010-2011 (het was toen tachtig jaar geleden dat Vermeylen de eerste rector werd van de vernederlandsde Gentse universiteit). Na het dossier over Vermeylen volgden nog dossiers over onder meer de vrouwelijke studenten, de faculteit Geneeskunde tijdens de Tweede Wereldoorlog en de koloniale politiek van de universiteit. Interne links verbinden de vele lemma's, artikelen en dossiers van de website met elkaar.

Heel wat teksten op UGentMemorie zijn van de hand van de historici die aan het Instituut voor Publieksgeschiedenis werden aangesteld om het project uit te werken (Fien Danniau, Ruben Mantels en later ook Davy Verbeke). Zij doken hiervoor zelf in de archieven van de universiteit of – dat lijkt vaker het geval – synthetiseerden de resultaten van eerder door anderen (niet zelden in het kader van licentiaatsverhandelingen en masterscripties) verricht onderzoek. Soms ook krijgen studenten zelf de kans om de resultaten van hun universiteitshistorisch onderzoek op het platform te presenteren. Zo schreef Lore Goovaerts bijvoorbeeld voor de website het dossier ‘SHEforSHE?’ op basis van haar gelauwerde masterscriptie over de eerste generatie vrouwelijke hoogleraren aan de Gentse universiteit.

Dat is meteen een van de meest waardevolle objectieven van UGentMemorie – dat het tracht de universitaire gemeenschap nauw bij het project te betrekken. Heel wat studentenonderzoek, dat anders wellicht meteen zou ondergestoft raken, vindt via het platform toch de weg naar een breed publiek. Dat brede publiek wordt trouwens ook zelf expliciet tot participatie aangemoedigd. Op de website staan, in de vorm van fragmenten uit onder meer dagboeken en interviews, allerlei herinneringen aan het universitaire leven tijdens de voorbije twee eeuwen en bezoekers van de website kunnen ook eigen herinneringen toevoegen. Ze worden bijvoorbeeld ook aangespoord om op die manier de biografische lemma's over de professoren van de Gentse universiteit aan te vullen. Vele van die lemma's werden op verzoek van UGentMemorie geschreven door collega's en vakgenoten van de betreffende professoren (vaak emeriti). ‘Het schrijven van een biografische tekst is geen waarden-loze onderneming. De persoonlijke en/of professionele band sijpelt door in de beschrijving. UGentMemorie juicht dit toe en moedigt een geëngageerd schrijven aan. Maar de herinnering behoort niet aan één schrijver toe. Wie van mening is dat er verwezenlijkingen of overtuigen ontbreken, of wie bijzondere herinneringen wil optekenen voor de toekomst, kan dat vrijelijk doen onderaan elk lemma in de vorm van een “Herinnering”’, luidt het. Voorlopig – dat erkennen de makers van de website ook zelf – blijft het aantal toegevoegde herinneringen wel eerder gering.

Een grote troef van UGentMemorie is zeker het vele beeldmateriaal dat bij de lemma's, artikels en dossiers is geplaatst. Vaak is het afkomstig uit de collecties van het Universiteitsarchief of van de Universiteitsbibliotheek. Ook wordt ter illustratie heel wat recent fotomateriaal gebruikt. Zo zorgde fotograaf Pieter Morlion voor fraaie foto's van onder meer de Boekentoren. Ook de onlangs overleden fotograaf Benn Deceuninck leverde heel wat fotomateriaal van universitaire gebouwen en ander academisch erfgoed aan. Verder is er op het platform ook redelijk wat bewegend beeld te vinden – verschillende items uit de bekende Gentse nieuwsreportages van Daska Films

bijvoorbeeld, maar onder meer ook fragmenten uit interviews met Gentse professoren die door geschiedenisstudenten werden afgenomen.

De website is een dynamisch platform en wordt nog steeds regelmatig uitgebreid met nieuwe lemma's, artikels en dossiers. Ook voorziet zij ruimte voor de aankondiging van nieuws en activiteiten – activiteiten die soms door de projectgroep van UGentMemorie zelf op touw worden gezet, zoals debatten (over de verengelsing van het hoger onderwijs bijvoorbeeld) en tentoonstellingen (over de geschiedenis van de Blandijnberg bijvoorbeeld). Met UGentPassage, een wandelparcours langs universitaire plaatsen van herinnering, en UGentMemorialis, een biografische databank van Gentse professoren, baarde UGentMemorie ook al eigen spin-offs.

Het onderhouden van een website vereist de nodige inspanningen en het is wel jammer vast te stellen dat sommige lemma's van UGentMemorie al enigszins gedateerd lijken. In het lemma over de Bolognaverklaring bijvoorbeeld luidt de laatste zin 'Anno 2010 is de Europese hoger onderwijsruimte nog altijd een "work in progress"'. Een website biedt juist de mogelijkheid om nieuwe ontwikkelingen en bijvoorbeeld ook nieuwe literatuurreferenties gemakkelijk en snel toe te voegen. Zo zou je bij het lemma over historicus Paul Fredericq een verwijzing verwachten naar het boek van Jo Tollebeek *Fredericq & Zonen* en bij het lemma over Henri Pirenne een vermelding van het afgerond doctoraatsonderzoek van Sarah Keymeulen. Ook valt het te betreuren dat op dit moment nogal wat pagina's van UGentMemorie om onduidelijke redenen zelfs niet (langer) raadpleegbaar lijken te zijn. Bij het surfen op de website botst de bezoeker herhaaldelijk op de boodschap 'pagina niet gevonden' (dat is bijvoorbeeld het geval bij de dossiers over het rectoraat van Julien Hoste en over Het Pand en ook bij heel wat biografische lemma's over professoren van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte). Een aantal beeldfragmenten lijkt ook niet langer te kunnen worden bekeken. Zo is het tevergeefs zoeken naar het fragment waarin rector Jean-Jacques Bouckaert 150 jaar bouwgeschiedenis van de Gentse universiteit samenvat.

De bezoeker van de website UGentMemorie ervaart nog wel andere tekorten. Zo zijn sommige lemma's al te beknopt. Die over 'gebeurtenissen' zijn vaak niet langer dan één alinea, en het lijkt nogal arbitrair dat bijvoorbeeld de oprichting in 1976 van de socialistische actiegroep voor revolutionaire homoseksuelen De Rooie Vlinder veel meer aandacht krijgt dan de toch ook niet onbelangrijke bachelor-masterhervorming van 2004. Het lijkt aangewezen om alle lemma's een wat eenvormiger uitzicht te geven. Nu eindigt bijvoorbeeld het lemma over de antropoloog Frans Olbrechts met een uitvoerige bibliografie, terwijl dat over de schrijver Karel Van de Woestijne geen enkele bibliografische verwijzing geeft. Meermaals stel je ook vast dat teksten net iets te snel aan de website werden toegevoegd, vóór alle tikfouten en andere slordigheden werden opgeschoond. UGentMemorie heeft, kortom, nood aan een wat strengere redactionele hand.

Maar niettemin is UGentMemorie een interessant en aantrekkelijk webplatform, dat overigens al navolging heeft gekregen van andere universiteiten. Zo lanceerde de Vrije Universiteit Amsterdam in 2015, naar aanleiding van haar 135-jarig bestaan, de website 'Geheugen van de VU', omschreven als het 'virtuele herinneringsplatform' van de universiteit, met onder meer ook lemma's over 'plaatsen van herinnering', een databank van personen en heel wat beeld- en geluidsmateriaal.

In 2025 viert de Leuvense universiteit haar zeshonderdste verjaardag. De voorbereidingen van dit feestjaar moeten nog goed en wel op gang komen. Al langer lopen er aan de KU Leuven digitaliseringsprojecten rond academisch erfgoed. Zo werden in het kader van het Magister Dicit-project al vele handschriften met collegedictaten van de Oude Universiteit (1425-1797)

gedigitaliseerd (te consulteren via de website van Lectio / Leuven Centrum voor de Studie van de Transmissie van Teksten en Ideeën in Oudheid, Middeleeuwen en Renaissance). Maar een ruim opgezet webportaal, waar het brede publiek zich zonder grote inspanningen degelijk kan informeren over het verleden en het erfgoed van de universiteit heeft de KU Leuven nog niet. Misschien moet het universiteitsbestuur toch maar eens een blik werpen op de website van UGentMemorie.

- Liesbet Nys

Webreferenties

1. UGentMemorie: www.UGentMemorie.be

Referenties

1. Liesbet Nys is postdoctoraal medewerker aan de onderzoeksgroep Cultuurgeschiedenis vanaf 1750 van de KU Leuven. Momenteel bereidt zij een publicatie voor over de geschiedenis van het onderzoeksbeleid van de Leuvense universiteit.
2. Meer lezen over UGentMemorie: Danniau, Fien, 'Het beste van twee werelden: UGentMemorie, publieksgeschiedenis in academische context', in: *Faro: tijdschrift over cultureel erfgoed*, 4:2 (2011) 45-50; Danniau, Fien; Mantels, Ruben en Verbruggen, Christophe, 'Towards a Renewed University History: UGentMemorie and the Merits of Public History, Academic Heritage and Digital History in Commemorating the University', in: *Studium*, 5:3 (2012) 179-192; Danniau, Fien, 'Public History in a Digital Context. Back to the Future or Back to Basics?', in: *BMGN – Low Countries Historical Review*, 128:4 (2013) 118-144; Idem, 'UGentMemorie 1817-2017. Een jubileum als aanleiding voor een duurzaam geheugen van stad en universiteit', in: *Stadsgeschiedenis*, 10:2 (2015) 152-161.